

מסורת הש"ס

א) (לעיל יח. וש"נ),
ב) לקמן מהל קטן, א) ליה יעב"ך, ד) לעיל יט.
גכורות ט. ת. יח. [שבוטות לב],
ד) לעיל כו, ו) [מוספתה פ"ה], ז) [שבת מג. קלה סוכה טו. כ"ק נד],
ח) לעיל כ, ט) [לעיל כו],
י) [גדפו"י אחר], י) וזו שאסורה על האחד נפלה כ"ל רש"ל, ז) [רש"ל],
ט) ס"א בלחמ, ט) ס"א בלחמ, ט) ג"א ביבמות,
ע) [ע"ש הטב וע"ע מוס' שם ז: סוף ד"ה אפשר],
פ) [שיך לעיל במשה כו,]

הגהות הב"ח

א) גמ' ר' אליעזר ה"א כ"ל וכן בכל העמוד:
ב) שם בשלח ראשון למרזן ליה מאן שרא לן אלא שני אמר:

תוספות ישנים

דנפלה הך דלחיה חמטו ברישא, פ"ה דללו דווקא נקט חמטו ה"ש ערוה אחרת, א"י פי' ה"ר ריב"ן דנקט חמטו משום דחמטו ה"א ערוה ראשונה לגבי כלל דריי ח"ח דהאסורה ליה מומתה לול דקאמר לקמן (כח): רב [יהודה] מתרגס מחמטו ואליך:

תוס' חד מקבאי

הדר אקשינן לר"י מהא דתנן היתה אחת מהן אסורה עליו אסור ערוה אסור בה ומותר באחותה והשני [אסור] בשותיהן קס"ד דנפול חמות ברישא ואמאי ליקום חתן ולייבם הך דאניה חמות ותוירי חמות ליבם אידך כיממה שהותרה ובאסרה וחזרה והותרה תחזור להותרה הראשון אמר רב פפא כגון שנפל הך דאניה חמות תחילה כך היא העצת הגמרא. וה"ר אלפס כתב משנתו כפשוטה. ור"י דק"ל כותיה אמר זו אינה משנה וסיפא נמי דקא' השני אסור בשותיהן אוקמה רב פפא אליבא דר"י כגון דנפל הך דאניה חמות תחילה והוא וז"ל הוא כתב דביר רב פפא והוא דביר חימה נשוב וגאמר כי דביר הירב ברוריה ונכניסו וכוילה מהני הלכה היא והא דתנינן ולא מתייבמת משום גזרה דלמא קדים וחליץ ברישא הראשונה כדאמרן בהאי פירקא גבי (חזקת) א' יבמין דגורנין מיבם והדר חליץ דלמא חליץ והדר מייבם הכא נמי לא שنا. ואע"ג דבפרק כיצד אמר קדש א' משתי אחיות ואינו יודע איזה מהן קדש דוקא מחליץ והדר יבומי אבל יבומי והדר מחליץ לא ולא גורנין דלמא עבדי הא אטו הא. שאני התם דספק הוא דהא אם קדמו וכנסו אין מוציאין אותה מידו אבל הכא דדדאי אותה זקוקתו הוא גורנין הא אטו היא ואע"ג דלר"י שנינו ולא מתייבמות חתי למימר דליבא דין יבום כלל. מיהו ר"י מודה אפילו נפלה חמות ברישא אסור ולייבם הא דאניה חמות אלא גורנין דלמא

חוללות לכחלה. משמע כלומר אין כאן תקנה אחרת: ה"ג ולימא ליה גזירה דלמא קדים וחליץ לראשונה ברישא. אי אמרת להו חלוזו לשניה ויצמו ראשונה גזירה דלמא קדים חד וחליץ לראשונה ואחתי לייצומי אידך שניה דסביר מה איכפת צין וז לוז אכל דדיעבד שחלץ לשנייה מחלה שריא ליה לאידך

לייצומי קמיימא דמאן דחוי דחלץ לשניה ברישא וחור וייבם קמיימא אסיק אדעתיה ולא אחי למחלץ לקמיימא ולייצומי שניה: ומשני ולא **מסייצמות קסני**. דאי נמי חלץ לשניה אין כאן יבוס: **ולימא ליה גזירה שמא ימוס ואסור לבטל מלוס יצמין**. וה"פ לימא ליה רבי יוחנן מנא דמתני' טעמיה לאו משום זיקה קא אסר לייבם ב' אחיות דס"ל אין זיקה דאי טעמא משום זיקה מכי חלץ לשניה ופקע זיקתה שרי לייצומי ראשונה כדאמר אגא אלא טעמא משום שמא ימות כדאמר בריש פירקין^[ט] דלמא אדמייבם חד מיית אידך כו' ומשו"ה שקול רבנן דין יבוס מאחיות לגמרי ואפילו חלץ לחדא מינייהו דלא בטלי תו מלוס יצמין כי היכי דלא ריגילו יבוס בלחיות ואחתי לייצומי לכתחלה קמי חליצה ולדמייבם חד מיית אידך אכל לגבי מיתה דלעיל דאיייר זה ר' יוחנן ליכא למיגזר הכי: ר' אלעזר ה"א. ב"פ ב"ש^[ק] (לקמן קט). ואנא דלמרי כרבנן: **מדסיפא**. דמתני' ר"א דקתני ר"א אומר ב"ש אומרים יקיימו (כו') ב"ה אומרים יוילאו: **ולימא ליה**. דלא ידעינן הי נפול ברישא דלימא ליה חלוצ' לשניה: א"ש. דמשום דלא דעינן הוא הא אי הוה ידעינן מתייבמת ראשונה: **היינו דקסני**. כלומר הא דקתני יוילאו אמאי: **בשלמא לראשון אמרי' ליה**. אפיך דודאי בציסורא אחא לידך דא"ר ראשונה היא מאן שריא ניהלך הלא אחות זקוקה היא ומי מאחיד חלץ לאחותה לאפקועי זיקה מינה אלא שני לימא י' אחר שייבם ראשון שניה אירע לחלקו והיוא וז ראשונה יבמה שהותרה ובאסרה וחזרה דהכי אמר ב"י **כיצד** (לעיל דה). קדמו וכנסו אין מוציאין מידם משום דליכא אלא ספק פגע בלחות זקוקה והא נמי לשני ספק הוא: **היינו דקאמר ליה אחיות איני יודע מי שנאן**: דלא מני לתרזי כשמעמיה כלל: **איסור ערוה**. כגון חמותו או ערוה אחרת: **דנפלה חמוסו ברישא**. י"ז שאסרה את האחרת נפלה מחלה. והאי דנקט חמותו חדא מעריות נקט וניהח למינקטיה מילתא דשיכחא ושאר עריות טריחא מילתא לאשכוחי: **אמאי**. שני אסור בשתיהן ליקו חתן של ראשונה ולייבם לשניה דאינה חמותו ואינה אחות זקוקה ומתיהו חמותו לגבי אידך אחי יבמה נפילה כו': **כגון דנפלה הך דאניה חמוסו ברישא**. ואי צמייבם לה האידך ברישא פיישא שנייה שנאסרה משעת נפילתה^[י] [הוין הלך מו לא מהני לה הימר: קל הוה לון לב"ה. כלומר ב"ה לקולא אמרי: ר"ש כמאן. אליבא דמאן: אי. אחא למימר בית שמאי אומרים יקיימו היינו ר"א: ואי אב"ב. קא מסיקד היינו אבא שאלו והא ליכא למימר דטעמא דנפשיה קאמר דלאו צר פלוגמיייהו דבית שמאי וזית הלל הוא: **סנינא חדא וימנא**. בפרק כיצד אחותה של ערוה כשהיא יבמתה או חוללת כו' והיינו נמי אסור זה ומותר בלחותה: **הסם**. הוא דליכא אלא חד אחא לקמן וליכא למיגזר מירי אכל הכא דאיכא למיגזר דלמא אחא שני לייצומי י' כחיו וקא פגע בלחות זקוקתו דקמי ידיה הוו רמיין תרזיייהו אימא אפילו האי דמדלל מייבם האי י' כחיו איכא היכירא דלחות זקוקתו אסוריה והאי דייבם האי משום טעמא דערוה לא רמיא קמיה ולא אחי למישרי לחות זקוקתו בעלמא: **אכל הסם**. דליכא אלא חד

ארבעה אחין פרק שלישי יבמות

כת.

דבאלו יצמות ליכא שום חששא והא לא חיישינן שאם נמיר כאן לייבם הראשונה כשכבר חלץ לשניה אחי בעלמא למיעבד איפכא שאינה חששא גדולה כ"כ שלא יטעו להמיר השניה שלא הותרה מתחלה כשצביל שנמיר הראשונה שהותרה אכל צאו לימלך בפנינו מתחלה יש לגזור כיון שהיו י' אחרות עלמנן יכול לבא לדי קלקול ומשני ולא מתייבמות קתני דליכא דין ייבוס כלל אפי' קדם וחלץ כבר לשניה ופריך ולימא ליה שמא ימות וכו' ויעמיד המשנה כמ"ד אין זיקה דלדדיה דחאי אפילו קדם וחלץ לשניה דליכא למיחש טפי צאלו שאם נמיר כאן לייבם ראשונה יצוא בעלמא לייבם ברישא דלא מסקי אדעמתייהו טעמא דלמא אדמייבם חד מיית אידך שאין זה טעם ידוע ועוד אר"י דיש לפרש בענין אחר ולימא ליה דלמא קדים וחליץ לראשונה ברישא ואפי' חלץ כבר מעצמו לשניה אסרינן ראשונה ליבם דלמא אחי למישרי בעלמא שניה נמי כשקדם וחלץ לראשונה אכל צמיתת שניה לא שייך למיגזר כי האי גוונא ומשני ולא מתייבמות קתני דליכא דין ייבוס כלל אפילו מתה שניה ופריך ולימא ליה גזירה שמא ימות ולהכי אסרה מתני' אפילו מתה שניה דאי שריא לייבם בשני יצמיס אחר מימת שניה יבא להמיר בלא מימה אכל ר' יוחנן לא איירי אלא ציבם אחד דציבם אחד לא אחי להמיר בלא מימה דלס כן היה מבטל מיד מלוס יצמין אכל בשני יצמין דאין מבטל מיד אלא דגזירה שמא ימות אידך יצוא לטעות ולייבם וחור צו ר"י מפירוט זה דציבם א' נמי קתני צמתיני ולא מתייבמות דמשמע דליכא דין ייבוס כלל ואפי' מתה שניה דקתני לקמן ג' אחין ב' מהן נשואין ב' אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חוללות ולא מתייבמות: **וְלִיָּמָא** ל"ה ר"א ה"א. היינו ר' אלעזר דהחולץ (לקמן דף מה. ושם) דתני גבי שומרת יבם שקדיש אחיו את אחותה מתה יצמתו מותר באשתו מתה אשתו אותה יבמה חוללת ולא מתייבמת ובקונטרס פי' דהיינו ר"א בפרק ב"ש^[ק] (לקמן דף קט. ושם) דתנן המגרש את אשתו והחזירה מותרת לייבם ור' אלעזר אומר: **לֹא סתם אָן בר' יוסי הגלילי**. לר' יוחנן הוא דמסקינן הכי אכל רב חסדא מוקי מתינתין דשבוטת העדות (שבוטות לב. ושם) דכפרו שניהם צבת אחת כר' יוסי הגלילי ור' יוחנן מסיק התם אפי' תימא רבנן והיינו לטעמיה דהכא ובפ"ק דעירובין (דף ה: ד"ה וספק) פירשמי דקיימא לן דצידי אדם אפשר ללמנא וצידי שמים נמי משמע לרצא דלית ליה פרק בתרא דבכורות^[י] (דף ס: ושם) דאפשר ללמנא גבי ילאו שנים צעשירי ובפרק בהמה המקשה (חולין ע. ושם) גבי צביא אס הלכו בלצדים אחר הרוב דמוקי לה שיא חזיו ברוב אבר ואי אמרת דא"ל ללמנא מאי קמיציערי ליה דממה נפשך טעון קצורה דשמא ילא רובו ואין להאריך כי שם הארכתי: **הַךְ דאין חבורה ברישא**. וא"ת מ"מ תקשה לרצ דשרי אפילו שניה וי"ל דרצ אית ליה אין זיקה ולא מיתסר אלא משום ציטול מלוס יצמין וגורנין דלמא מייבם אידך ברישא: **י' רבי אַיִיעוֹזר** אומר ב"ש **אומרים יקיימו**. וא"ת וכי טעמא דב"ש אחא לאשמועינן דהכי פריך בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלח). וי"ל דאיעטרריך הכא לאפוקי מצרייתא דאבא שאלו דלמר קל היה להם לב"ה בדבר זה: **אכל**

מותרת לייבם ור' אלעזר אומר: **לֹא סתם אָן בר' יוסי הגלילי**. לר' יוחנן הוא דמסקינן הכי אכל רב חסדא מוקי מתינתין דשבוטת העדות (שבוטות לב. ושם) דכפרו שניהם צבת אחת כר' יוסי הגלילי ור' יוחנן מסיק התם אפי' תימא רבנן והיינו לטעמיה דהכא ובפ"ק דעירובין (דף ה: ד"ה וספק) פירשמי דקיימא לן דצידי אדם אפשר ללמנא וצידי שמים נמי משמע לרצא דלית ליה פרק בתרא דבכורות^[י] (דף ס: ושם) דאפשר ללמנא גבי ילאו שנים צעשירי ובפרק בהמה המקשה (חולין ע. ושם) גבי צביא אס הלכו בלצדים אחר הרוב דמוקי לה שיא חזיו ברוב אבר ואי אמרת דא"ל ללמנא מאי קמיציערי ליה דממה נפשך טעון קצורה דשמא ילא רובו ואין להאריך כי שם הארכתי: **הַךְ דאין חבורה ברישא**. וא"ת מ"מ תקשה לרצ דשרי אפילו שניה וי"ל דרצ אית ליה אין זיקה ולא מיתסר אלא משום ציטול מלוס יצמין וגורנין דלמא מייבם אידך ברישא: **י' רבי אַיִיעוֹזר** אומר ב"ש **אומרים יקיימו**. וא"ת וכי טעמא דב"ש אחא לאשמועינן דהכי פריך בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלח). וי"ל דאיעטרריך הכא לאפוקי מצרייתא דאבא שאלו דלמר קל היה להם לב"ה בדבר זה: **אכל**

דלא רמיא ערוה קמיה לא לייבם קא משמע לן: **דקא מוכח**. דמדלל מייבם האי י' כחיו איכא היכירא דלחות זקוקתו אסוריה ולא אחי למישרי לחות זקוקתו בעלמא: **אסור**

ליה האי סברא וכו' ומשני ה"מ היכא דקאי באפה אסור אחות אשה אבל וס"ל לרב דמתניתין ס"ל יש זיקה וה"ל כמ"ד דקאי באפה אסור אחות אשה

^[א] אולי צ"ל ומה דקשה עליה דרב פפא דלמר כגון דנפלה וכו'.

עין משפט ונר מצוה

י"א א מ"י פ"ז מהל' יבוס הלכה א סמו עשין נא נב טוש"ע אה"ע סימן קעה ספי' א:
י"ב ב מ"י שם טוש"ע שם ספי' ב:
י"ג ג מ"י שם הל' ה טוש"ע שם ספי' א:

מוסף רש"י

כיון שעמדה עליו שעה אחת באיסור. בפרק בית שמאי (קטון קט). המגרש את האשה והחזירה מותרת ליבם רבי אליעזר חוקר, הואיל ועמדה עליו שעה אחת ציאו בעלמא לייבם ברישא דלא מסקי אדעמתייהו טעמא דלמא אדמייבם חד מיית אידך שאין זה טעם ידוע ועוד אר"י דיש לפרש בענין אחר ולימא ליה דלמא קדים וחליץ לראשונה ברישא ואפי' חלץ כבר מעצמו לשניה אסרינן ראשונה ליבם דלמא אחי למישרי בעלמא שניה נמי כשקדם וחלץ לראשונה אכל צמיתת שניה לא שייך למיגזר כי האי גוונא ומשני ולא מתייבמות קתני דליכא דין ייבוס כלל אפילו מתה שניה ופריך ולימא ליה גזירה שמא ימות ולהכי אסרה מתני' אפילו מתה שניה דאי שריא לייבם בשני יצמיס אחר מימת שניה יבא להמיר בלא מימה אכל ר' יוחנן לא איירי אלא ציבם אחד דציבם אחד לא אחי להמיר בלא מימה דלס כן היה מבטל מיד מלוס יצמין אכל בשני יצמין דאין מבטל מיד אלא דגזירה שמא ימות אידך יצוא לטעות ולייבם וחור צו ר"י מפירוט זה דציבם א' נמי קתני צמתיני ולא מתייבמות דמשמע דליכא דין ייבוס כלל ואפי' מתה שניה דקתני לקמן ג' אחין ב' מהן נשואין ב' אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חוללות ולא מתייבמות: **וְלִיָּמָא** ל"ה ר"א ה"א. היינו ר' אלעזר דהחולץ (לקמן דף מה. ושם) דתני גבי שומרת יבם שקדיש אחיו את אחותה מתה יצמתו מותר באשתו מתה אשתו אותה יבמה חוללת ולא מתייבמת ובקונטרס פי' דהיינו ר"א בפרק ב"ש^[ק] (לקמן דף קט. ושם) דתנן המגרש את אשתו והחזירה מותרת לייבם ור' אלעזר אומר: **לֹא סתם אָן בר' יוסי הגלילי**. לר' יוחנן הוא דמסקינן הכי אכל רב חסדא מוקי מתינתין דשבוטת העדות (שבוטות לב. ושם) דכפרו שניהם צבת אחת כר' יוסי הגלילי ור' יוחנן מסיק התם אפי' תימא רבנן והיינו לטעמיה דהכא ובפ"ק דעירובין (דף ה: ד"ה וספק) פירשמי דקיימא לן דצידי אדם אפשר ללמנא וצידי שמים נמי משמע לרצא דלית ליה פרק בתרא דבכורות^[י] (דף ס: ושם) דאפשר ללמנא גבי ילאו שנים צעשירי ובפרק בהמה המקשה (חולין ע. ושם) גבי צביא אס הלכו בלצדים אחר הרוב דמוקי לה שיא חזיו ברוב אבר ואי אמרת דא"ל ללמנא מאי קמיציערי ליה דממה נפשך טעון קצורה דשמא ילא רובו ואין להאריך כי שם הארכתי: **הַךְ דאין חבורה ברישא**. וא"ת מ"מ תקשה לרצ דשרי אפילו שניה וי"ל דרצ אית ליה אין זיקה ולא מיתסר אלא משום ציטול מלוס יצמין וגורנין דלמא מייבם אידך ברישא: **י' רבי אַיִיעוֹזר** אומר ב"ש **אומרים יקיימו**. וא"ת וכי טעמא דב"ש אחא לאשמועינן דהכי פריך בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלח). וי"ל דאיעטרריך הכא לאפוקי מצרייתא דאבא שאלו דלמר קל היה להם לב"ה בדבר זה: **אכל**

מותרת לייבם ור' אלעזר אומר: **לֹא סתם אָן בר' יוסי הגלילי**. לר' יוחנן הוא דמסקינן הכי אכל רב חסדא מוקי מתינתין דשבוטת העדות (שבוטות לב. ושם) דכפרו שניהם צבת אחת כר' יוסי הגלילי ור' יוחנן מסיק התם אפי' תימא רבנן והיינו לטעמיה דהכא ובפ"ק דעירובין (דף ה: ד"ה וספק) פירשמי דקיימא לן דצידי אדם אפשר ללמנא וצידי שמים נמי משמע לרצא דלית ליה פרק בתרא דבכורות^[י] (דף ס: ושם) דאפשר ללמנא גבי ילאו שנים צעשירי ובפרק בהמה המקשה (חולין ע. ושם) גבי צביא אס הלכו בלצדים אחר הרוב דמוקי לה שיא חזיו ברוב אבר ואי אמרת דא"ל ללמנא מאי קמיציערי ליה דממה נפשך טעון קצורה דשמא ילא רובו ואין להאריך כי שם הארכתי: **הַךְ דאין חבורה ברישא**. וא"ת מ"מ תקשה לרצ דשרי אפילו שניה וי"ל דרצ אית ליה אין זיקה ולא מיתסר אלא משום ציטול מלוס יצמין וגורנין דלמא מייבם אידך ברישא: **י' רבי אַיִיעוֹזר** אומר ב"ש **אומרים יקיימו**. וא"ת וכי טעמא דב"ש אחא לאשמועינן דהכי פריך בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלח). וי"ל דאיעטרריך הכא לאפוקי מצרייתא דאבא שאלו דלמר קל היה להם לב"ה בדבר זה: **אכל**

תוס' חד מקבאי (המשך) מייבם הך דאניה חתן ברישא. ורב פפא לא שני ליה הכי דמשמע ליה דמקתני אסור בשותיהן א) אסור שנה ומשום הכי אוקמהו כגון שנפל הך דאניה חמות ברישא. מיהו מי"מ אפילו נפל חמות ברישא אסור בשותיהן או משום גזרה דלמא נפל הך דאניה חמות ברישא לא משום דגורנין דלמא קדים ומייבם הך חתן ברישא. וזו אותה סברת הירב שכתב משנתנו כפשטה ודאיתו א) עלה לרב פפא דאמר ג' כגון דנפל דאניה חמות ברישא. אלא לרב דתניא לר"י אלא לרב מתני' היכי מתצרא. איכא מ"ד דלא קשיא מתני' לרב אלא ורישא דקתני ולא מתייבמת ולא סיפא דקתני השני אסור בשותיהן דרב לא קאמר אלא במתה. אבלי לר"י דאמר אסור בשניה לא שני ליה בין מתה ללא מתה. ואפ"ה כדקאמרן לעיל ורב לית דהכי זיקה דרבנן הוא דאורייתא מדקאמרן כל